

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Олимзода Шафоат Эргаш дар мавзуи «Синтез ва модификатсияи кислотаҳои холан бо эфирҳои аминокислотаҳо», барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои химия аз рӯи ихтисоси 1.4.4 - Химияи органикӣ пешниҳод гардидааст.

Дар байни пайвастаҳои синтезшуда, ки дар кори диссертатсионии мазкур таҳия ва таҳқиқ гардидаанд, таваҷҷуҳи махсус ба ҳосилаҳои гуногуни пропанетриол-1,2,3, аз ҷумла 2-хлорметилоксиран, 1-хлоропропандиол-2,3, 1,3-дихлорпропанол-2 ва 2,3-дихлоропропанол-1 равона карда шудааст. Ин пайвастаҳо ҳамчун синфи муҳими моддаҳои органикӣ дорои потенциали баланди биологӣ ба ҳисоб мераванд. Муаллиф нишон медиҳад, ки як қатор аз ин моддаҳо хосиятҳои амалан арзишманд, аз қабili таъсири гепатопротекторӣ, зиддиилтиҳобӣ, зиддивирӯсӣ ва зиддимикробӣ доранд, ки онҳоро ҳамчун моддаҳои нави дорои аҳамияти фармакологӣ муаррифӣ менамояд. Мавҷудияти чунин спектри васеи фаъолиятҳои биологӣ имконият медиҳад, ки ин пайвастаҳо ҳамчун асос барои таҳияи доруҳои нави муосир баррасӣ гарданд. Муаллиф дар доираи тадқиқоти худ як қатор ҳосилаҳои модификатсияшудаи кислотаи холанро бо аминокислотаҳои гуногун синтез ва мавриди омӯзиш қарор додааст. Натиҷаҳои бадастомада нишон медиҳанд, ки чунин тағйирот дар сохтори молекулавӣ ба афзоиши фаъолияти биологӣ ва беҳтар шудани хусусиятҳои фармакологӣ мусоидат менамояд. Ин ҳолат аҳамияти илмӣ ва амалии кори анҷомёфтaro боз ҳам баланд бардошта, заминаи бозғатимод барои гузаронидани таҳқиқоти минбаъдаи фармакологӣ ва доклиникӣ фароҳам меорад.

Ҳосилаҳои модификатсияшудаи стероидҳо, ки бо аминокислотаҳои ароматӣ пайваст шудаанд, дорои таъсири баланди табобатӣ мебошанд. Ин фаъолият пеш аз ҳама ба мавҷудияти гурӯҳҳои фаъоли функционалӣ дар ядрои сиклопентанпергидрофенантрени стероидҳо ва ҳалқаҳои ароматии аминокислотаҳо вобаста аст. Ҷамгироии ин ду сохтори биологӣ фаъол боиси тақвияти таъсири фармакологӣ мегардад, зеро онҳо метавонанд ҳамзамон ба якҷанд равандҳои биохимиявӣ ва молекулавии организм таъсир расонанд. Сохтори стероидӣ ба устувории молекула, қобилияти гузаштан аз мембранаҳои ҳуҷайравӣ ва таъсир ба ретсепторҳои ҳормонӣ мусоидат менамояд, дар ҳоле ки аминокислотаҳои ароматӣ метавонанд фаъолияти антиоксидантӣ, зиддиилтиҳобӣ ва танзимкунандаи равандҳои метаболикиро таъмин намоянд. Дар тибби амалӣ ба чунин пайвастаҳо диққати махсус дода мешавад, зеро онҳо дорои спектри васеи таъсири табобатӣ буда, метавонанд ҳамзамон якҷанд механизми патогенетикиро ҳадаф қарор диҳанд. Ин

пайваста қобилияти муҳофизати ҳучайраҳоро аз таъсири зараровари ионӣ дошта, равандҳои барқароршавии бофтаҳоро фаъол месозад.

Ҳамчунин, 1-изопропиламино-3-(1-нафтоксипропанол-2 (анаприлин) яке аз намунаҳои маъруфи пайвастаҳои дорои аҳамияти бузурги клиникӣ мебошад. Ин дору ҳамчун блокатори ретсепторҳои β -адренергӣ васеъ истифода шуда, дар табобати стенокардия, аритмияи дил, гипертонияи артериалӣ ва як қатор бемориҳои дилу рағҳо нақши муҳим мебозад. Таъсири фармакологии он ба паст кардани сарбории дил, танзими ритми дил ва коҳиш додани истеъмоли оксигени миокард равона шудааст. Бо назардошти ин мисолҳо, равшан мегардад, ки ҳосилаҳои модификатсияшудаи стероидҳо бо аминокислотаҳои ароматӣ дорои потенциали бузурги фармакологӣ мебошанд. Ин самт барои рушди химияи тиббӣ ва фармакологияи муосир аҳамияти хоса дошта, заминаи илмӣ боэътимод барои ҷорӣ намудани пайвастаҳои нав ба тибби амалӣ фароҳам меорад. Рисолаи пешниҳодшуда дар маҷмӯъ мусбат арзёбӣ гардида, дорои аҳамияти илмӣ ва амалии назаррас мебошад.

Дар ҷараёни шиносӣ бо матни кор як қатор камбудӣҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб низ ба назар мерасанд. Ин нуқсонҳо асосан ба ҷанбаҳои таҳрирӣ, усули пешниҳод ва қисман ба дақиқии таҳлили натиҷаҳо марбут буда, арзиши умумии илмӣ корро коҳиш намедиханд, вале ислоҳи онҳо барои баланд бардоштани сатҳи методологӣ ва сифатии рисола зарур мебошад.

1. Аз ҷумла, дар баъзе бахшҳои кор ғалатҳои оморӣ мушоҳида мешаванд, ки ба тарзи пешниҳоди натиҷаҳои таҷрибавӣ, коркарди оморӣ ва тафсири маълумотҳо алоқаманданд. Дар баъзе мавридҳо нишондиҳандаҳои оморӣ бе ишора ба шумораи намунаҳо, ҳамаи стандартӣ ё дараҷаи эътимоднокии оварда шудаанд, ки метавонад боиси норавшанӣ дар арзёбии саҳеҳии натиҷаҳо гардад.
2. Ҳамчунин, дар матни рисола як қатор хатогиҳои имлоӣ ва грамматикӣ ба ҷашм мерасанд. Ин хатогиҳо бештар дар истифодаи истилоҳоти илмӣ, навишти номҳои пайвастаҳои химиявӣ, мувофиқати замонҳо ва сохтори ҷумлаҳо дида мешаванд.

Хулоса, автореферати рисолаи диссертационии Олимзода Шафоат Эргаш дар мавзӯи «Синтез ва модификатсияи кислотаҳои холан бо эфирҳои аминокислотаҳо», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳо аз рӯйи ихтисоси 1.4.4 – Химияи органикӣ пешниҳод шудааст, кори мукамал ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок мебошад. Таҳқиқот марҳилаҳои асосии корҳои илмӣ-таҳқиқотиро дар бар гирифта,

аҳамияти назариявӣ ва амалии баланд дорад. Бо дарназардошти саҳми арзанда дар рушди химияи органикӣ ва синтези пайвастагиҳои нави фармакологӣ, муаллиф сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳо аз рӯи ихтисоси зикршуда мебошад.

Такриздиханда:

Доктори илмҳои химия,
ходими калони илмӣ МИТ Маркази
инноватсионии Хитой Тоҷикистон
оид ба маҳсулоти табиӣ Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон

F. Sharopov

Шарофзода Ф.С.

Суроға: 734063, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Душанбе, кӯчаи Айни 299/2
Тел.: (+992) 93 995 03 70,
E-mail: farukhsharopov@gmail.com

Имзои Шарофзода Ф.С. -ро тасдиқ мекунам:
Директори МИТ Маркази
инноватсионии Хитой Тоҷикистон
оид ба маҳсулоти табиӣ ва МИТ
д.и.табиатшиносӣ

15.01.2026

Нӯймонов

Нӯймонов С.Р.